

2. Digitalizaciska konferenca, 4.12.2021

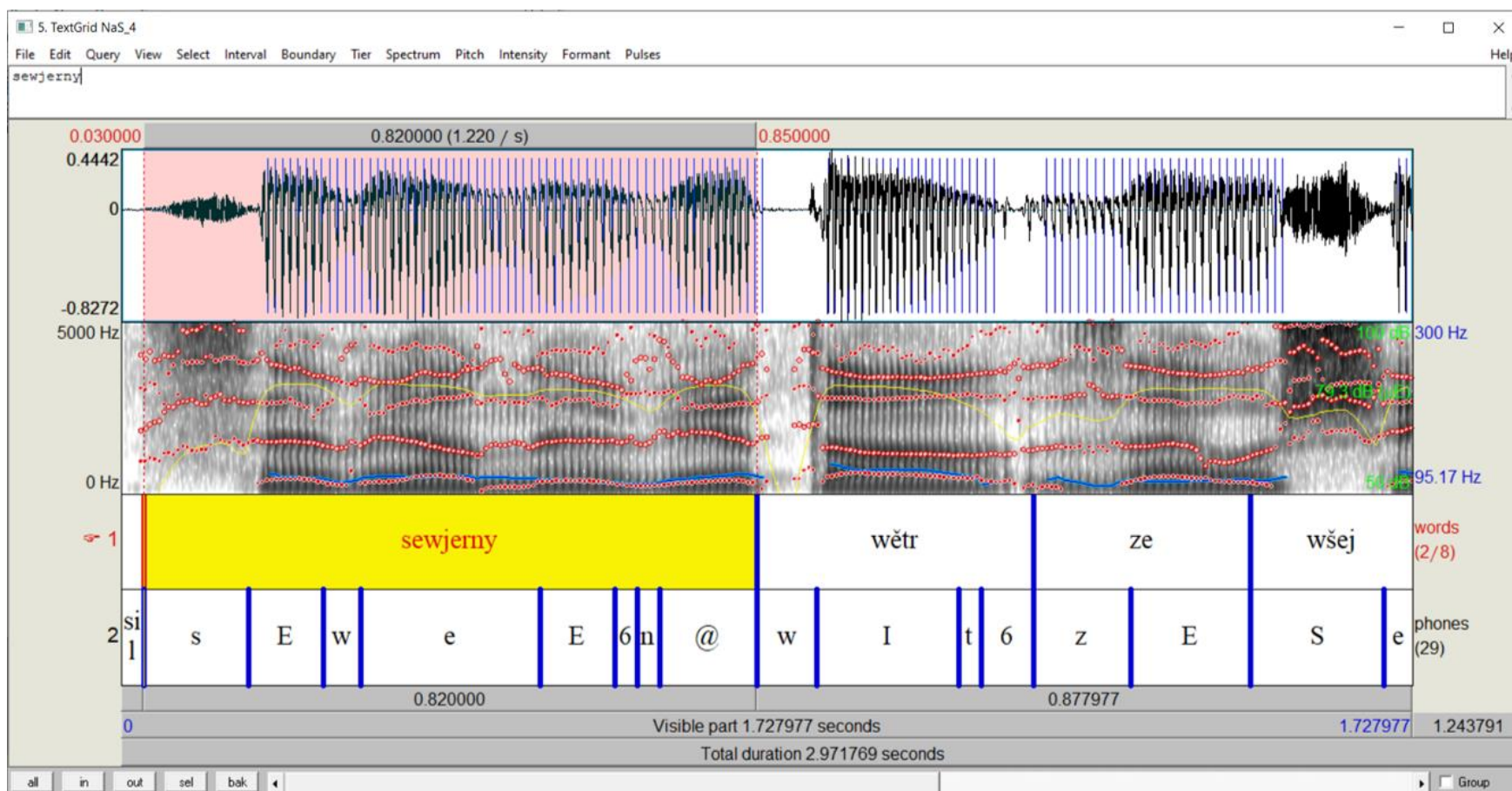
**Digitalne iniciativy
Serbskego instituta**
a pokazki za dalšne wuwijanje
„digitalneho koncepta“

Hauke Bartels

**Serbski Sorbisches
institut Institut**

TTS: pšecytańska funkcija

→ Prezentacija na Institutnem dnju, dnja 10.11.2021 w Wórjejcach – pšístupna pšez Youtube (SI)

Šyrokosć statkowanja SI

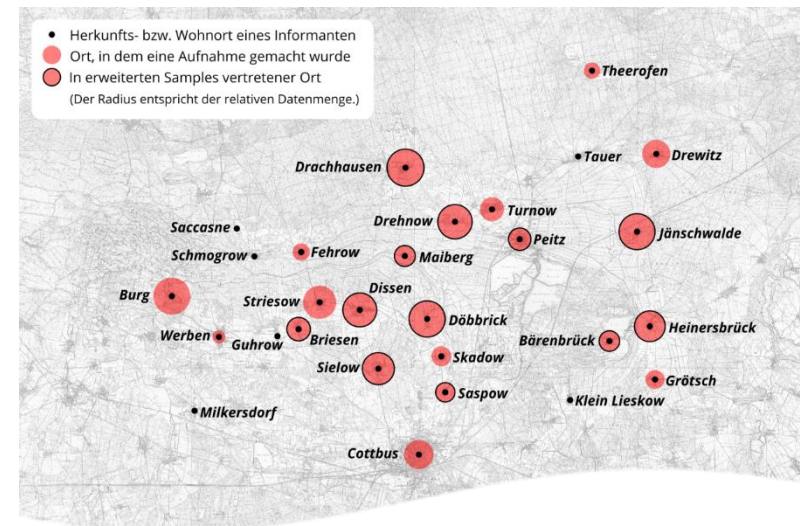
1. (Dalej)**Wuwiše technologijow** abo spec. techn. systemow za digitalizaciju
 - TTS, OCR, ...
2. **Metadaty**: Dig. Serbska Bibliografija, katalog SKA, Digitalny archiw fotow, ... → GND
3. **Dig. dokumentacija powědaneje rěcy** (nagrawanja, metadaty, ...)
 - <https://www.dolnoserbški.de/dobes/>
4. **Dig. prezentacija “trad.” twórbow**: słowniki, SKL, ...
5. **Wuwiše nowych rěcnych resursow** w dig. formje:
 - awtom. ortogr. Kontrola, žělenje zložkow, informaciske boki wó mjenjach abo wó wugronjenju/ortoepiji, nowa leksika (w pśigót.), ...
6. **Digitalizacija tekstow**: bildki a połne teksty → korpusowe teksty → Dig. Biblioteka
7. **Digitalizacije** (inwentarizacija a śpistupnjenje) wšakorakich objektow serbkego **kulturnego derbstwa** = krađu šyroke pólo → ...

Digitalizacija = nowa kwalita

100 Std. Aufnahmen/Transkription/Übersetzung

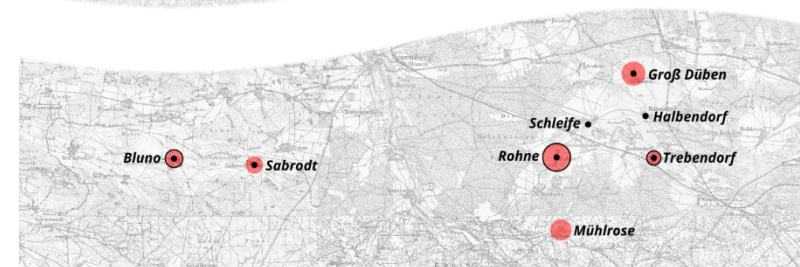
Kartenbasierter Zugang:

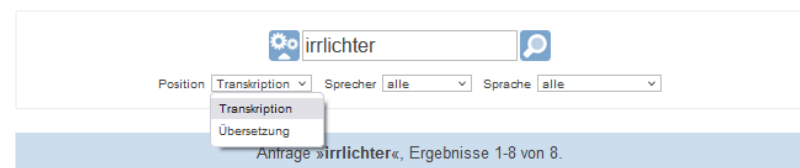
Burg

Thematischer Zugang:

- 2011-12-17:
 1. Hauptthemen: Kindheit, Familie, Sprache, Arbeit, Mythen um Kindern Angst einzujagen, Südamerika, Dorf Fehrow, Kontakt mit anderen Dörfern. (22:31)
 2. Hauptthemen: Familie, Zuhause, Altenheim, Fehrow, Tracht, Kirche, Handarbeit, Weihnachten, Sprache, Aberglauben, Räuchern von Fleisch, Feuer. (33:08)
 3. Gespräch über Bekannte, ein Lied, Aberglauben, Weihnachten, Kochen, Flachs, Backen. (23:20)
- 2011-12-18:
 1. Gespräch zu Familie, Sorbischsprechern, Landwirtschaft, ein Geschenk, Tod des Ehemanns, Wetter, altes Gebetsbuch, Lesen, Sprache. (12:02)
 2. Gespräch und Scherzen. (0:18)
 3. Hauptthemen: Tod, Jugendanekdoten, Familie, Tiere, Essen, Alter, Dorf Saccasne, Landwirtschaft, DDR-Zeit, Arbeit, LPG, Schweine, Tabak, Rüben, persönliche Erinnerungen. (29:54)
 4. Hauptthemen: Anekdoten über Russen, Milch, Fahrrad, Essen, Fisch, Weihnachten, Gesellschaft, Tracht. (11:16)
 5. Hauptthemen: Hof, Familie, Jugend, Alkohol, Krankheit, Nachbarschaftshilfe, Umgang mit Vieh, Anekdote über Verhexung von Vieh. (21:16)

Zugang über Transkription/Übersetzung:

Digitalizacija = nowa kwalita

```

<textClass>
  <classCode scheme="http://www.deutschestextarchiv.de/doku/klassifikation#dws">Zeitung</classCode>
</textClass>
</profileDesc>
<revisionDesc status="structure-4">
  <change when="2019-11-14" who="MSI" status="structure-2">initial TEI-P5 encoding</change>
  <change when="2019-11-22" who="JSA" status="structure-4">TEI-P5 encoding</change>
</revisionDesc>
</teiHeader>
<text xml:lang="dsb">
  <front>
    <pb n="1"/>
    <titlePage>
      <docTitle>
        <titlePart type="main">Nowy CASNIK</titlePart>
        <titlePart type="desc">TYŽENIK ZA SERBSKI LUD</titlePart>
      </docTitle>
      <docEdition>33/Lětnik 70</docEdition>
      <docDate>15. awgust 2019</docDate>
    </titlePage>
    <p>0,65 €</p>
    <p>ISSN 0029-54 18</p>
    <note type="encoders-comment" subtype="missing-text" resp="JSA">The table of contents is ...
  </front>
  <body>
    <pb n="1"/>
    <div type="article">
      <head>Wjeliki kokot w Turjeju</head>
      <p><chi rend="bold">Z Turjeja/Tauer. </hi>Jaden z nejwětšych a wěsće teke nejrdnjajšych</p>
      <p>Dogromady 18 rejтары jo na jubilejnym kokoše před pśisamem towrynt pśigłedarjami w</p>
      <byline>H. A.</byline>
      <figure>
        <p>Naš jubilej jo se wjelgin derje ražil - su gronili wěykne, ako su sobu gótowali</p>
        <byline>Foto: Horst Adam</byline>
      </figure>
    </div>
    <div type="article">
      <head>Bórkowy: 15 zajmcow za rědownju notnych</head>
      <p><chi rend="bold">Z Pódstupima/Potadam.</hi> Na pósejženju Rady za nastupnoći Serbow</p>
      <p>Nejprerweje pak jo šulake lěto se zachopilo a take něčo jo nanejžšnjeje k zachopjenju</p>
      <p>Serbski ceptař Uwe Gutšmyt jo weto optimistiski, aš jo móžno gromadu dostaš lichu w</p>
      <p>K argumentam staršejšych, ako smy w Casniku wózwjawali, aš serbsku wucha wupadnje di</p>
      <byline>I. N.</byline>
    </div>
    <div type="article">
      <head type="main">„Južo pšecaj knigly wjelgin lubujom“</head>
      <head type="sub">Bernd Pittkunings žěla něnto w Dolnoserbskej bibliotece</head>
      <p>W lěše 1991 su w Serbskem domje w Chóšebuzu založyli Dolnoserbsku biblioteku.W tych
  
```


<https://niedersorbisch.de/korpus/format/>

2020-08-14 TEI Format zur Annotation der sorbischen Korpora 1/27

TEI Format zur Annotation der sorbischen Korpora

Dieses Dokument beschreibt die Anwendung des TEI-P5-Formats als Modell und zur Kodierung der Inhalte der sorbischen Textkorpora.

Elemente der Korpusebene

teiCorpus

TEI-Modul	core – Elements Available in All TEI Documents
Unterelement von	—
Überelement für	teiHeader, TEI
Beschreibung	4 Default Text Structure • http://www.tei-c.org/release/doc/tei-p5-doc/en/html/DS.html

Ein technisches Mittel, um mehrere Korpusdokumente zusammenzuführen (wenn in einer XML-Datei mehrere Dokumente enthalten sein sollen).
Hat keine semantische Funktion (wie z.B. ein Umschlag für eine Serie oder einen Jahrgang).

Elemente der Dokumentebene

(Die genaue Definition eines Korpusdokuments wird noch benötigt.)

Korpusowy tekst (XML-TEI) ako zakład za wšake wužywanja, na pśikład teke

za digitalnu biblioteku →

Digitalizacija = nowa kwalita

Katalog:

NIEDERSORBISCH DE
DIGITALE BIBLIOTHEK
INFORMATIONEN KATALOG SUCHE

Suche im katalog

Titel Autor 1899-1914

Anfrage »1899-1914«, Ergebnisse 1-10 von 40.

- Kužde to lět — nowy bwišt, Ale ta Boža gnada wolfoha niherrie** (Towarstwowe knigy, 29)
Jordan, Hajno (awtor)
Mašica Serbska, Wórzejo, 1900
- Lužizrazstwo mjas zarnymi we Afrize** (Niederwendliche Missionsschriften, Nr. 2)
Merensky, Alexander (awtor), Jordan, Hajno (pšestajaf)
Barliške misiońske towařstwo, Barliń, 1900
- Nowe a itare sorbske arje la dwa głoša**
Jordan, Hajno (redaktor)
Smoler, Budyšin, 1900
- Wětrny bwańk Čhinaŕkego miliońtwa i młnin „Li-tihyung-jin“ abo „Li-Tichungin.“** (Niederwendliche Missionsschriften, Nr. 4)
Krušwica, Jan Djarnat (pšestajaf), Hubrig, ... (awtor)
Barliške misiońske towařstwo, Barliń, 1901
- Troscht chorym a tužnym** (Towarstwowe knigy, 30)
Broniš, Matěj Bogumil (pšestajaf)
Lapsch, Wórzejo, 1901
- Mimo Boga na bwełche** (Towarstwowe knigy, 32)
Jordan, Hajno (pšestajaf), Royová, Kristina (awtor)
Lapsch, Wórzejo, 1903
- Pichrowońc: silwo, kak Be wot Jěšuša dajo hugojich, ale ľašej do bwełta Be ľašlapro a našćdku do nihernege kałeńa pchizo** (Towarstwowe knigy, 33)
Šwjela, Kito (awtor)
Mašica Serbska, Chóšebuz, 1903
- Szym pjanowzy**
Šwjela, Bogumil (pšestajaf)
Lapsch, Wórzejo, 1903
- Kleiner Katechismus mit den vom Evangelischen Oberkirchenrat ausgewählten Sprüchen = Malý Katechismus le fchpřučamj**
Luther, Martin (awtor)
Lapsch, Wórzejo, 1904
- Drobenže ľa Barlikeje historje : k 25 lětnemu ľačohńkemu bwežetu Malchize Sserbkeje w Dolnej Lužyzy** (Towarstwowe knigy, 45)
Jordan, Hajno (awtor)
Lapsch, Wórzejo, 1905

welero

Wudaše za cytanje:

Bramborski Casnik, [lětnik 38] Probe-Nummer, stwórk, 26. mārca 1885
Šwjela, Kito (redaktor), Jordan, Hendrich (redaktor)
Brandt + Wenzel, Chóšebuz + Wórzejo, 1885

Wopšimješe

- Roskłaženje.
 - Nach kšajor 88 lět.
- Worch Bismark.
- Politka.
 - Nimka.
 - Awřitki.
 - Dta Braunichweigkeje.
 - S Ruskojeje.
 - Engelka.
 - Nowinki.
- S načelje hokolończi.
 - S Dřewka.
 - S Borkow.
 - S Buzowa.
 - S Malych Dobryń.
 - Se Skarbočza, 14. Merz.
 - Se Stareje Darbueje.
 - S Rudneje pla Kalawy.
 - Serlinke ĩbočowe wki 23. februara.
 - Litnica.

53

Bramborŕki Zašnik.

Serbŕke nowiny ľa politiku a pohuženje we hokreľfach Chočhebus, Kalawy a Grodk.

Probe-Nummer.

Stwórk ten 26. Merz. 1885.

“Zašnik” pchizo na ľwórk kuždeg tyženja a plačli na bertyl ľeta 75 př., na polće 1 mk.

Wot ĩnatezyńerow ľe ľa malu želonu ľmufchku 10 př. plačli; pchĩ wězej raľach jo tuřliche.

Hudawaře a gorějbrańe “Zašnika” a tych ĩnatezyńerow jo w Chočhebulu 1) pla kn. J. Bojľa bľiko butowych wikow, 2) pla kn. Poelcha, Grodkkej gašy No 115, a 3) pla kn. Raľalki pla Žandojkich rot, w Pizru pla kn. Zurbela pla zerkwe, we Wětolchowe pla Schulza, w Gořenowe pla pchekupa kn. Schullera, w Dřewku pla kn. Petrika, w Borkowach pla kn. Reinh. Krügera atd.

53

Roskłaženje.

Nach nowy ľachopěrk ľe ĩtani ľ Jeliuřom, tym kichizowanym! Zogľa to pchěrherjenje ľ nachym zašnikom? Tak budu načelje ľalowaře pchafchalch. Wotgrono: Juž dawno pchizochu na zašnikařa ĩkjaržby, až to ľopeno jo pomě ĩnehužytnych ĩnatezyńerow, a až to piřmo řejo ľkoro wězej k ľalowařu. Pla tog doněteľjchnege ĩchľichčzařa řeběbcho pomoz k namakařu, togľla ľom drugege ĩchľichčzařa pýťal a ľ nim kontrakt ľgotowal, až ma won tak ľchľichčzalach, ak ja jo požedam. Smejoli weto hyľchčzi něchť ĩkjaržbu, abo niži dobru řadu, ga kichěl mě to piřalch, ja a moľ řobuzařnikaf. kněs ľchulaf Jordan, bužomeľ ge pilnowalch, aby ten Zašnik ľchym ľalowařam pchěze ľubřy hordowal. Ten duch togo, zož piřchomy, wolfořa kaž doněta ten ľtary a niher pchawy: “ĩ Bogom ľa kraľa a wolchzjoju řemjui” Togľla pchčořymy, ab ľe ľtaro pchľijalchelo nam wěrne wolťali a welo nowych ľalowařow pchĩwabili.

Wjelebočny wuznam datow: mjenja

Serbski Sorbisches
institut Institut

Mě ako słowo:

Brjazyna

Dorf in der Gemeinde Briesen

im Siedlungsgebiet der Sorben/Wenden in Brandenburg*

annähernde Koordinaten: [GEO 51,81554°N 14,2442°E](#)

veraltete Formen: **Brjazyn, Břazyn, Břazyń, Břazyna, Brásyna**

deutscher Name: **Briesen**

veraltete deutsche Form: **Briefen**

verbundene Lexik

- Einwohner: **Brjazynař**
- Einwohnerin: **Brjazynařka**
- Adjektiv: **brjazyński**

	sg	du	pl
nom	Brjazynař	Brjazynařa	Brjazynaře
gen	Brjazynařa	Brjazynařowu	Brjazynařow
dat	Brjazynařeju	Brjazynařoma	Brjazynařam
acc	Brjazynařa	Brjazynařa Brjazynařowu	Brjazynaře Brjazynařow
instr	Brjazynařom	Brjazynařoma	Brjazynařami
loc	Brjazynařu	Brjazynařoma	Brjazynařach

Wjelebočný wuznam datow: mjenja

Mě ako kluc k informacijam/wěže:

```
<body>
  <pb n="1"/>
  <div type="article">
    <head><w lemma="WJELIKI_aflex,WJELIK,WJELIKI_ad
    <p><hi rend="bold"><w lemma="Z">Z</w> <w lemma=
    <p><w lemma="DOGROMADY">Dogromady</w> <w xml:id
    <byline><w xml:id="dle807702">H.</w> <w xml:id=
    <figure>
      <p><w lemma="NAŠ">Naš</w> <w lemma="JUBILEJ
      <byline><w lemma="FOTO_dekl,FOTO_indekl">Fo
    </figure>
  </div>
  <div type="article">
    <head><w lemma="BÓRKOW,BÓRKOWY" type="name">Bór
    <p><hi rend="bold"><w lemma="Z">Z</w> <w lemma=
    <p><w lemma="NEJPJERWJEJ">Nejppjerwjej</w> <w le
    <p><w lemma="SERBSKI">Serbski</w> <w lemma="CEP
    <p><w lemma="K">K</w> <w lemma="ARGUMENT">argum
    <byline><w xml:id="dle808627">I.</w> <w xml:id=
  </div>
  <div type="article">
    <head type="main"><pc>,</pc><w lemma="JUŽO">Juž
    <head type="sub"><w lemma="BERND">Bernd</w> <w
    <p><w lemma="W">W</w> <w lemma="LÉŠE_aflex,LĚT,
    <p><w lemma="NC">NC</w><pc>:</pc> <w lemma="KAK
    <p><w lemma="BERND">Bernd</w> <w xml:id="dle809
    <p><w lemma="DLA">Dla</w> <w lemma="CO">cogo</w
    <p><w lemma="DOKULAŽ">Dokulaž</w> <w lemma="SOM
    <p><w lemma="A_bed2,A_bed1">A</w> <w lemma="JAD
    <p><w lemma="BYŠ,JO,WÓNO_flexl">Jo</w><pc>,</pc
    <p><w lemma="BYŠ">Bužoš</w> <w lemma="W">W</w>
    <p><w lemma="TO,TEN">To</w> <w lemma="JA">ja</w
    <p><w lemma="KŠĚŠ,CO">Co</w> <w lemma="HĚŠ">maš
    <p><w lemma="GROMADA,GROMAŽE,GROMAŽIŠ">Gromažec
    <p><w lemma="A_bed2,A_bed1">A</w> <w lemma="TO,TEN">to</w> <w lemma="WAŽNY,NEJWAŽNJEJŠY">nejwažnjejše</w><pc>:</pc> <w lemma="BYŠ,BUŽO" type="name">bužo</w> <w
    <p><w lemma="JA">Ja</w> <w lemma="HOW">how</w> <w lemma="ŽĚLO,ŽĚL,ŽĚLAŠ">žělam</w> <w xml:id="dle809981">45</w> <w lemma="GÓŽINA">góžinow</w> <w lemma="WOB">wo
    <p><w lemma="A_bed2,A_bed1">A</w> <w lemma="NA">na</w> <w lemma="KÓŇC_inanim,KÓŇC_anim" type="name">kóŇcu</w><pc>:</pc> <w lemma="BYŠ,BUŽO" type="name">bužo</w>
    <p><w lemma="TO,TEN">To</w> <w lemma="SE_pron,SE_aflex">se</w> <w lemma="WĚŽEŠ_p,WĚŽEŠ_ip">wě</w><pc>,</pc> <w lemma="TO,TEN">to</w> <w lemma="WÓSTANUŠ,WÓSTAŠ">
    <p><w lemma="WUTŠOBNY">Wutšobny</w> <w lemma="ŽĚK">žěk</w> <w lemma="A_bed2,A_bed1">a</w> <w lemma="WJELA_subst,WJELI,WJELE_aflex,WJELE_subst,WJELO" type="name
    <byline><pc>{</pc><w lemma="Z">z</w> <w xml:id="dle810323">B.</w> <w xml:id="dle810326" lemma="PITTKUNINGS_M2019" type="name">Pittkuningsom</w> <w lemma="BYŠ,J
    <figure>
      <p><w lemma="TO,TEN">To</w> <w lemma="BYŠ,JO,WÓNO_flexl">jo</w> <w lemma="NĚNT">něnt</w> <w lemma="NOWY_subst,NOWA_gross,NOWY_adj,NOWA_klein_dekl" type="na
      <byline><w lemma="FOTO_dekl,FOTO_indekl">Foto</w><pc>:</pc> <w xml:id="dle810398" lemma="MICHAEL_M2019" type="name">Michael</w> <w xml:id="dle810401" lemma
    </figure>
```


Mě ako metadatum:

<docTitle>

<titlePart type=„main“>

<w lemma="BRAMBORSKI" cpc:norm="bramborski|Bramborski">**Bramborski**</w>

<w lemma="SERSKI" cpc:norm="serski|Serski">**ßerski**</w>

<w lemma="CASNIK" cpc:norm="casnik">**Zaffnik**</w><pc>.</pc>

</titlePart>

</docTitle>

[...]

<docAuthor xml:lang="deu">

<w>Herausgegeben</w>

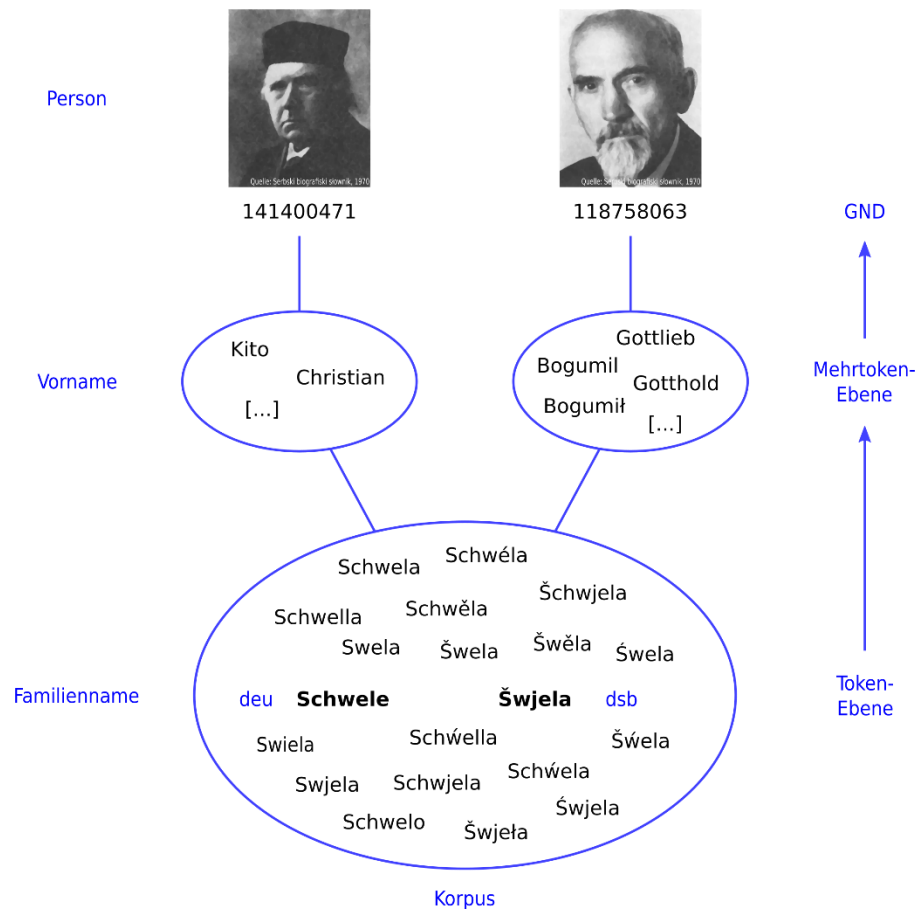
<w>von</w>

<w>**Nowka**</w><pc>.</pc>

</docAuthor>

Wjelebočný wuznam datow: mjenja

Problem variantow:

Wjelebočny wuznam datow: mjenja

Serbski Sorbisches
institut Institut

Mě ako žěl kulturnego derbstwa:

DOLNOSERBSKI

NIEDERSORBISCH.DE

NIEDERSORBISCHE NAMEN

INFORMATIONEN NAMENSUCHE HILFE ZUR SUCHE ETYMOLOGIE

Namenerklärungen

Viele Menschen interessieren sich für den Ursprung der Namen. Deshalb wird dieses Portal schrittweise um Erklärungen zur Entstehung der einzelnen Namen erweitert. Zunächst wurde eine geeignete Gestaltung entwickelt und auf eine Auswahl von ungefähr 50 Orts- und Familiennamen angewendet. Dabei handelt es sich bislang um Prototypen.

Einleitung

- Hinweise zur Benutzung – unbedingt zuerst lesen
- Hinweise für Wissenschaftler
- Namenbedeutung
- Modulstruktur
- Prinzipien der Namenerklärung
- Sprachliche Rekonstruktion
- Schreibkonventionen

Namenverzeichnis

Nur die Namen, denen bereits eine Erklärung hinzugefügt worden ist, werden aufgelistet.

Ortsnamen

- Bóšojce / Bohsdorf
- Bronkow / Bronkow
- Carna / Zschorno
- Chóšebuz / Cottbus
- Drjenow / Drehnow
- Drjenow / Fürstlich Drehna
- Drjowk / Drebkau
- Gubin / Guben
- Kalawa / Calau
- Krosno / Krossen
- Kšušwica / Krausnick
- Libanojce / Laubsdorf
- Lubin / Lübben
- Lubnjow / Lübbenau
- Luboraz / Lieberose
- Mała Kšušwica / Kleinkrausnick
- Małe Libice / Klein Liebitz
- Popojce / Papitz
- Pynow / Pinnow
- Rakow / Raakow
- Rogow / Horno
- Rogow / Horno
- Rogow / Ragow
- Rogow / Ragow
- Tšupc / Straupitz
- Wjelika Kšušwica / Großkrausnick
- Wjelike Libice / Groß Liebitz
- Žarkow / Sarkow
- Žrakow / Schrakau

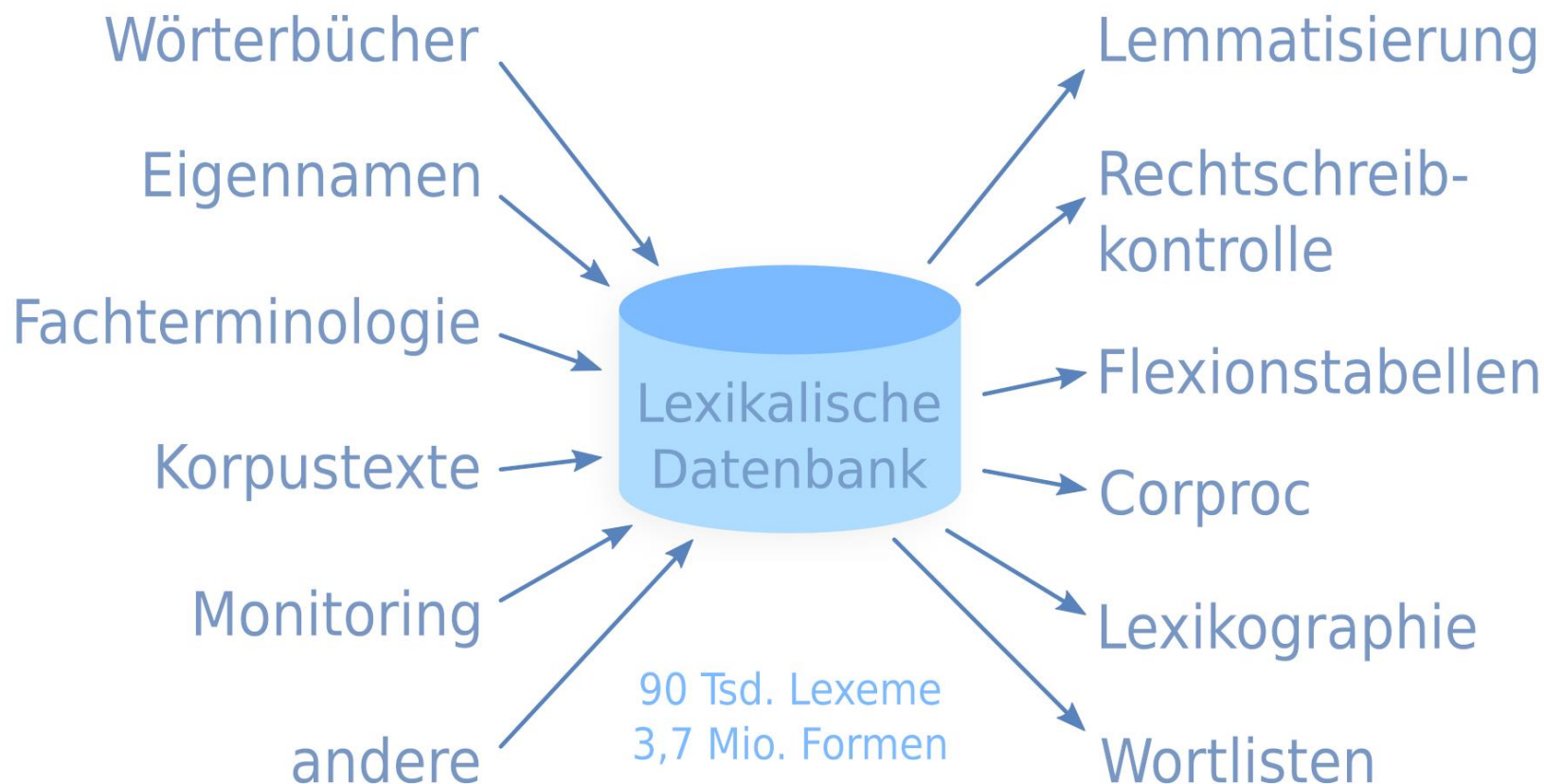
Personennamen

- Burik
- Buriš
- Domań
- Domanja
- Domańk
- Hupac
- Hupack
- Kócor
- Kócur
- Kokot
- Kóńcak
- Kóńcač
- Kowal
- Kral
- Libuš
- Libuša
- Lubiš
- Mudrik
- Mudrink
- Natus
- Natuš
- Pólak
- Wójtko
- Zeleń
- Zeleńk
- Zelezk
- Zelezko

Leksikaliske datowe banki ako žěl digitalneje infrastruktury

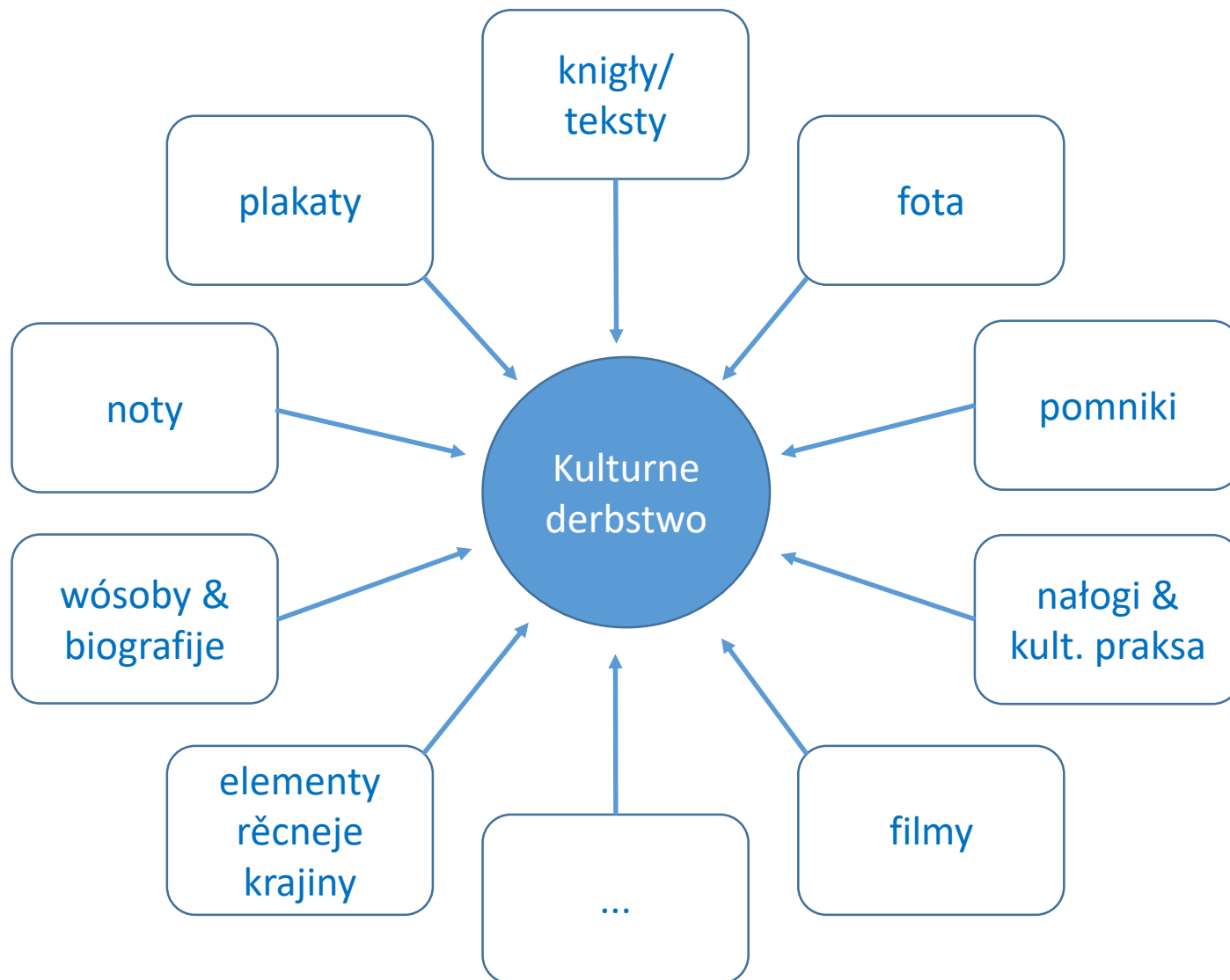
Serbski Sorbisches
institut Institut

Digitalizacija kulturnego derbstwa

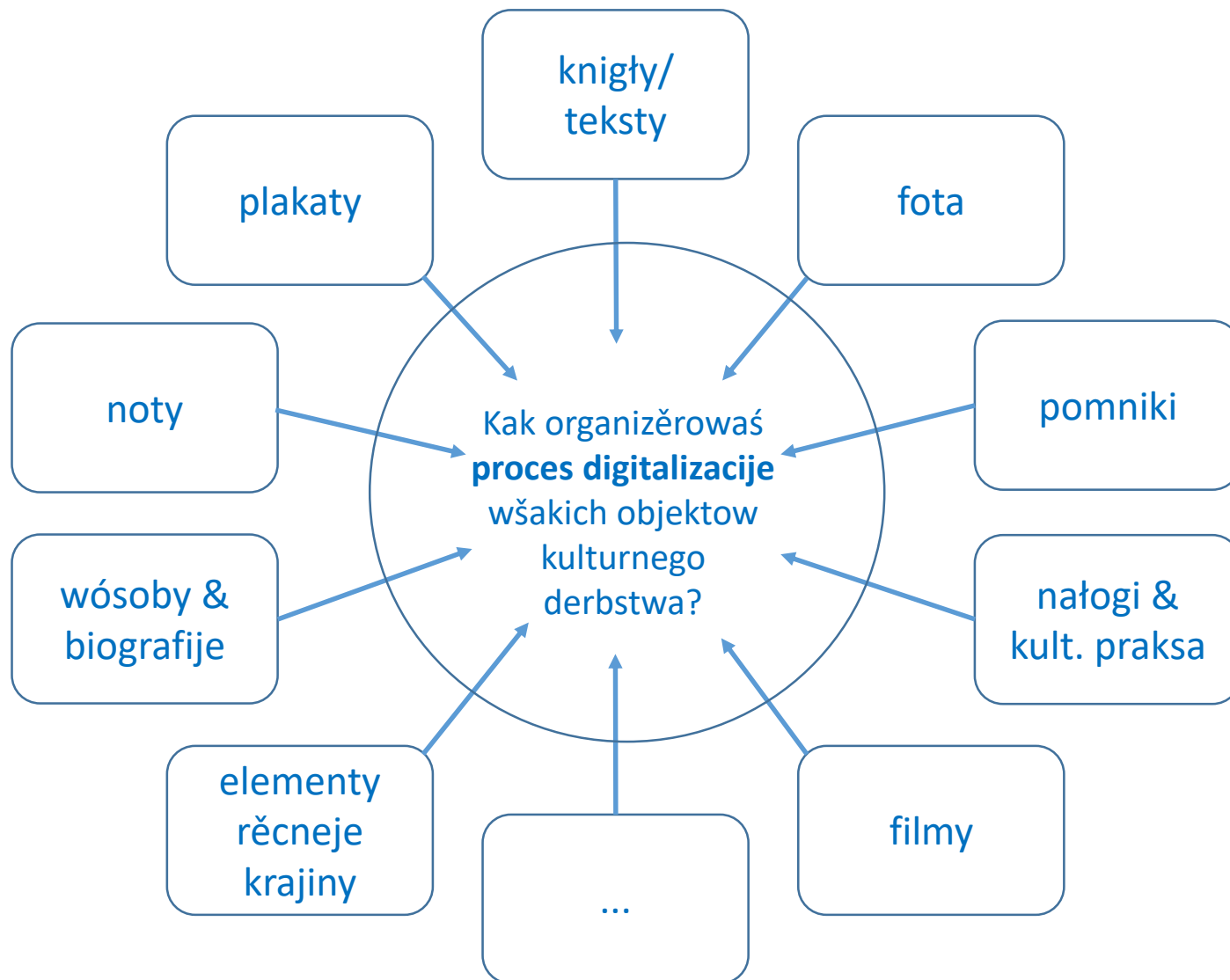
Serbski Sorbisches
institut Institut

Digitalizacija kulturnego derbstwa

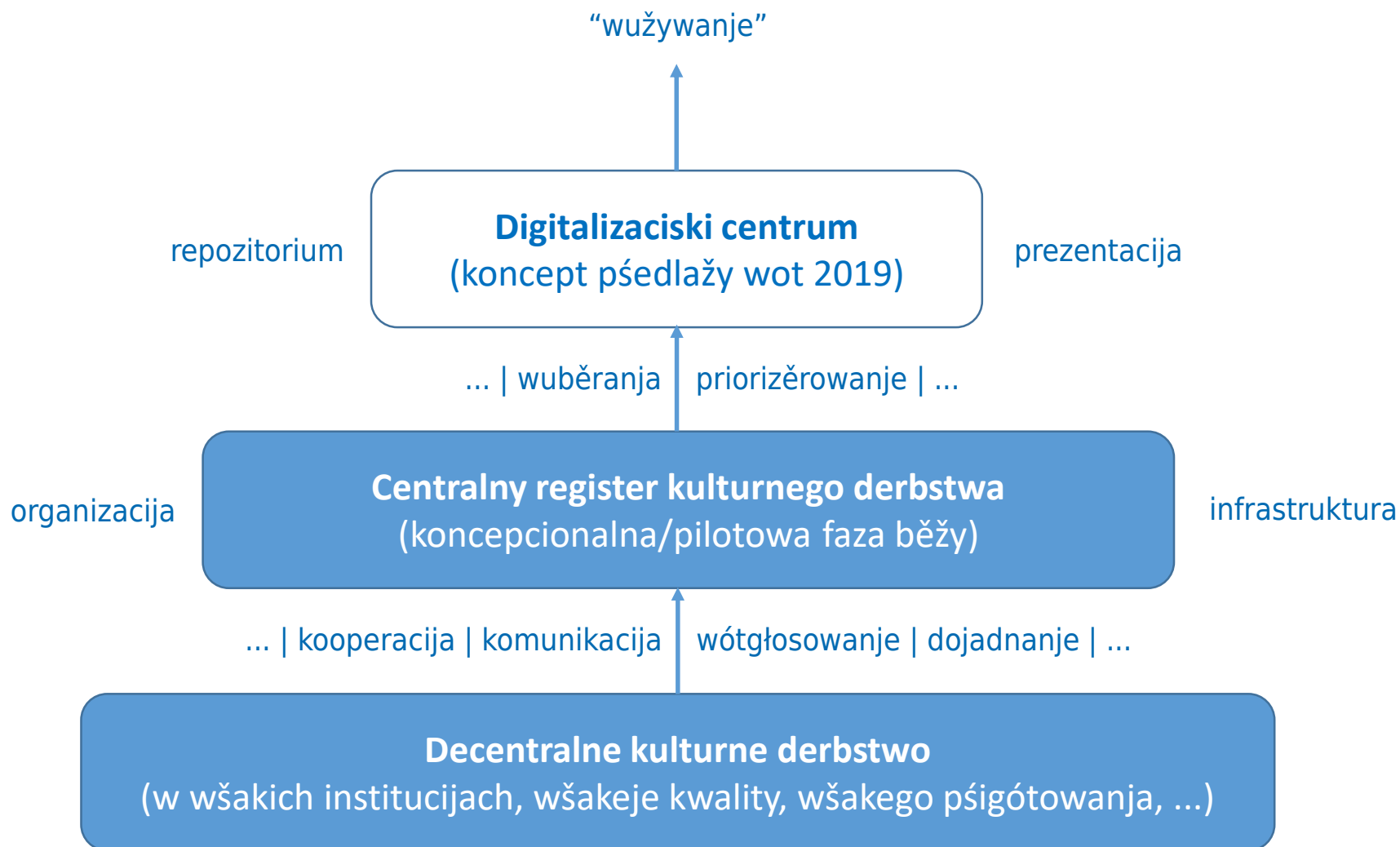
Serbski Sorbisches
institut Institut

Infrastruktura za digitalizaciju k.d.

Serbski Sorbisches
institut Institut

Wuznam (dig.) kulturnego derbstwa

Serbski Sorbisches
institut Institut

Wažne za dalšne wuwijanje “serbskego digitalnego koncepta” (gl. na kulturne derbstwo):

1. Wuznam kulturnego derbstwa a jogo digitalizacije jo wětšy ako doněnta spóznaty.
2. Proces njedajo se we formje projektow organizěrowaś – notna jo profesionelna organizacija a infrastruktura.
3. Jolic comy doprědka, trjebamy
 - (a) (w pšawem casu) rozsud wó dalšnem žěle centralnego registra za k.d.
 - (b) rozsud za **digitalizaciski centrum**
(Słowo/Wuraz w digitalnej koncepciji njewustupujo.)
4. Priorizěrowanje jo wažne, dejało pak byś dynamiske!

kóńc

**Serbski Sorbisches
institut Institut**

Žěkujom se!

Džakuju!

Vielen Dank!